

**ELS REUSENCES JOSEP I FRANCESC GRASES I GRALLA
I ELS SEUS DESCENDENTS SETCENTISTES**

SALVADOR-J. ROVIRA I GÓMEZ

Quaderns d'Història Tarraconense XII (1933)

Les figures dels germans Josep i Francesc Grases i Gralla han romàs pràcticament oblidades per la historiografia catalana fins a l'any 1980 en què Pere Anguera els dedicà un article reivindicatiu ¹.

Sense pretendre-ho, hem anat aplegant notícies sobre els germans Grases i els seus descendents, en bona mesura inèdites, i, com sempre hem pensat que la família Grases mereixia millor tractament que el que fins ara ha rebut dels investigadors, les donem a conèixer amb la intenció de contribuir a ampliar el coneixement d'aquest llinatge camp-tarragoní.

ANTECEDENTS FAMILIARS

Els genearques dels Grases són el passamaner Josep Grases i la seva esposa Magdalena ² que foren el pares, a més de Josep i Francesc, de Maria, Rafael i Pere Grases i Gralla ³.

La posició econòmica del matrimoni Grases-Gralla era benestant ⁴ fins a l'extrem de poder recolzar econòmicament la projecció mercantil del primogènit Josep i pagar la universitat a Francesc a qui, l'any 1694 i amb motiu del seu matrimoni, donaren 300 dobles d'or en concepte de pagament de les lligüimes paterna i materna ⁵.

Josep Grases ocupà un lloc destacat dins la societat reusenca de la seva època; ens ho demostra el fet que fos conseller de la corporació municipal durant 1680, 1681, 1686, 1691, 1696 i 1701, síndic els anys

1. PERE ANGUERA, «Sobre Josep i Francesc Grases i Gralla. Un comerciant i un advocat del segle XVIII», *Estudios Históricos y Documentos de los Archivos de Protocolos*, VIII (1980), p. 245-251.

2. PERE MOLAS a *Comerç i estructura social a Catalunya i València als segles XVII i XVIII* (Barcelona 1977), p. 213, els fa naturals de Tarragona.

3. PERE ANGUERA, *op. cit.*, p. 245.

4. Magdalena Gralla aportà al matrimoni un dot de 700 lliures. AHT = (Arxiu Històric de Tarragona) Man.-Not., 4599, f. 76 v.

5. AHT. Man.-Not., 4659, f. 696.

1691 i 1696, credencer del pastim el 1696, sagristà de Sant Pere el 1681 i sagristà del Santíssim Sagrament durant 1691, 1696 i 1701⁶.

El primer Grases fou quelcom més que un menestral ja que, el 28 de maig del 1689 i en l'acte de donació d'un pati al seu fill Francesc, apareix citat com a negociant⁷, i se'ns presenta preocupat per l'expansió del comerç de l'aiguarent a Reus com ara el 16 d'abril en què, en nom d'un home de negocis genovés, sol·licità al consell municipal l'autorització per obrir una fàbrica d'aiguarent⁸.

Josep Grases morí l'any 1702, i la seva esposa al cap de dos anys⁹.

JOSEP GRASES I GRALLA

Fou batejat l'1 d'octubre del 1655 amb els noms de Josep, Hipòlit, Miquel i Pere¹⁰.

El 9 d'abril del 1684, contragué matrimoni amb Gertrudis Oriol, filla de Pere Oriol, apotecari de la Selva del Camp, la qual atorgà testament el 15 de maig del 1685 i degué morir poc després¹¹. Vidu, celebrà segones noces, el 9 de març del 1690, amb Maria Serra, filla del pare Josep Serra, amb la qual establí capítols matrimonials el 19 de març del 1691 davant el notari Antoni Cases, de Tarragona¹²; la segona consort traspassà abans del 21 de juliol del 1697 ja que en aquesta data Josep Grases instituí un aniversari per a l'etern descans de la seva ànima¹³. Tot i la viduïtat, no fou fins el 1713 (els capítols s'establiren el 2 d'abril) que es casà per tercera vegada, aquest cop la muller fou la reusenca Caterina Bages, filla del pagès Jaume Bages i vídua del botiguer Joan Martí¹⁴.

Josep Grases s'inicià en el món dels negocis com a botiguer¹⁵ i ben segur que vinculat amb el també botiguer Joan Compte amb qui ja formava societat l'any 1683¹⁶. La relació mercantil entre Compte i

6. JOSEP MORELL, *El Municipi Reusenc en el Set-cents* (Reus 1991), p. 196.

7. AHT. Man.-Not., 4651, f. 2.

8. AHCR = (Arxiu Històric Comarcal de Reus) Actes municipals, 1674-1693, f. 92.

9. PERE ANGUERA, *op. cit.*, p. 246s.

10. *Ibid.*, p. 247.

11. AHT. Man.-Not., 4669, f. 320.

12. AHT. Man.-Not., 4660, f. 298.

13. AHT. Man.-Not., 4659, f. 648.

14. AHT. Man.-Not., 4692, f. 342.

15. Condició que canvià posteriorment per la de mercader, com se'ns recorda en una escriptura del 25 de febrer del 1728 en què apareix citat com a «mercator el antea botigerius». AHT. Man.-Not., 4690, f. 178 v.

16. AHT. Man.-Not., 4497, f. 46 v.

Grases s'anà renovant periòdicament cada tres anys i es degué mantenir fins a la mort de Compte, esdevinguda entre el gener i el març del 1708¹⁷.

Dels contractes mutus que cada tres anys establien Compte i Grases només n'hem localitzat un, signat l'1 de juliol del 1687, però tenim referències d'un altre determinat el 4 de novembre del 1695.

L'acte general de companyia acordat el juliol del 1687 s'establí «sobre tots y qualsevols negocis que en lo discurs de dits tres anys farant —Compte i Grases— tant en la botiga com en los demés» i amb un capital de 13.369 ll., 10 s. i 10 d. «entre robes, altres mercaderies y crèdits» del qual 9.093 ll., 8 s. i 2 d. eren de Compte i la resta, és a dir, 4.276 ll., 2 s. i 8 d., de Grases. Tot i que el capital aportat per ambdós socis no era equivalent, acordaren que es repartirien els guanys a parts iguals i això per considerar que «lo plus» de Compte quedava compensat «ab la administració y treball» de Grases. Ambdós socis convingueren que mentre durés la societat cap d'ells no trauria el capital invertit ni retiraria els beneficis «sinó és allò que cada hu haurà menester per són vestir» i que quan s'hagués de disoldre, Grases es quedaria amb un terç de les mercaderies i crèdits i Compte amb els dos terços restants¹⁸.

L'escriptura de renovació de la societat entre Compte i Grases del novembre del 1695 resulta força il·lustrativa, ja que hi consta que l'aportació de Grases al capital social és quasi el triple de la del 1683, per tal com les 4.276 ll., 2 s. i 8 d. d'aleshores s'han convertit en 12.883 ll., 16 s. i 1 d.; resta, doncs, de manifest l'increment que durant aquests dotze anys ha experimentat Grases en els seus recursos econòmics¹⁹.

S'ha de dir que, pel que fa als negocis, l'associació entre Compte i Grases no es limità a la botiga de Reus, atès que participaven conjuntament en una companyia d'adroguers establerta a Barcelona de la qual

17. Joan Compte, sens dubte era amic de Grases ja que fou padrí de la seva filla Maria; era fill del botiguer reusenc d'igual nom i de la seva esposa Caterina Badia. Es casà dos cops: el primer amb Maria Guasch, filla del pareire Ramon Guasch, amb la qual establí capítols matrimonials el 29 d'agost del 1660, i el segon amb Teodora Valls, filla de Jeroni Valls, adroguer de Barcelona. Aquest botiguer aconseguí, els primers anys de la dècada dels noranta del segle XVII, el privilegi de ciutadà honorat de Barcelona. Atorgà testament l'1 de març del 1706 i morí abans del març del 1708.

18. AHT. Man.-Not., 4601, f. 108.

19. S'ha de dir, però, que del capital aportat per Grases només és estrictament seu 10.133 ll., 16 s. i 8 d., ja que la resta del diner pertany al seu germà Francesc, que li deixà perquè l'inverteixi en la societat. AHT. Man.-Not., 4659, f. 604; 4673, f. 568 v.

cadascú rebé, el 31 de desembre del 1707 i en concepte de repartiment de beneficis, 343 ll. i 15 s.²⁰.

La participació de Josep Grases en botigues no es limità a la de Joan Compte; així, l'any 1704, adquirí la d'Antoni Bori²¹. Ho sabem perquè el 21 de maig del 1704 retornà a Joan Compte el capital de 1.997 ll., 16 s. i 11 d. que aquest tenia invertit en l'antiga botiga de Bori, ara Grases²².

En els medis historiogràfics, però, hom coneix Josep Grases gràcies a la seva participació en la Companyia Nova de Gibraltar que Pierre Vilar va posar de manifest l'any 1962²³. La «Companyia Nova de Gibraltar» s'establí, l'1 de juliol del 1709 i per un termini de tres anys, entre Salvador Feliu de la Penya, Joan Verivol, Josep Buigas, Josep Valls i ell mateix amb un capital d'11.200 lliures; Grases hi aportà tres setzens, és a dir, 2.100 lliures²⁴. Dins la companyia, ell garantia el carregament dels vaixells que tocaven Salou; això tenia la seva importància ja que bona part de les mercaderies que transportaven les naus noliejades per la companyia eren vins i aiguardents. També s'ocupà, en més d'una ocasió, de vendre mercaderies de la companyia, com ara les 470 pells de bou, expedides l'octubre del 1709 des de Gibraltar, que s'encarregà de distribuir entre els blanquers de Reus²⁵.

La manca dels llibres de comptabilitat de Grases ens impedeix dominar la seva trajectòria mercantil, per la qual cosa ens hem d'accontentar amb notícies esparses localitzades en els protocols notariais gràcies a les quals poden assegurar que prenia arrendaments, mercadejava amb vins i aiguardents, bestiar, cànem, cuiros, bótes, quitrà, sucre i tabac (entre d'altres articles) i no s'estava de practicar els negocis marítims.

Com a mostra dels arrendaments presos per Grases tenim el que, el 22 d'octubre del 1696, li atorgà Mn. Gabriel Freixes, obtentor del benifet de Sant Joan, d'Alforja, respecte dels fruits del seu benifet de l'any 1697, pel preu de 125 lliures²⁶, i el del dret de bolla del Camp

20. AHT. Man.-Not., 4670, f. 17.

21. Antoni Bori era fill d'Antoni i Joana Bori, pagesos de Vabre, localitat de l'arquebisbat de Sant Flor a la província d'Auvernha, del regne de França. El 31 de març del 1688, establí capítols matrimonials amb Maria Grisola, filla del cirurgià barceloní Joan Grisola i vídua de Joan Pastells, botiguer de teles de Reus.

22. AHT. Man.-Not., 4666, f. 551 v.

23. PIERRE VILAR, *Le Manuel de la companyia nova de Gibraltar, 1709-1722* (París 1962).

24. El capital de Grases no era totalment seu ja que 563 ll., 12 s. i 3 d. pertanyien a Antoni Compte, fill i hereu del seu amic Joan Compte. AHT. Man.-Not., 4674, f. 1191 v.

25. PIERRE VILAR, *Manual de la «Companyia nova de Gibraltar»* (Reus 1990).

26. AHT. Man.-Not., 4658, f. 921.

de Tarragona i Montblanc, aconseguit el febrer del 1705 per un termini de tres anys, al preu de 21.000 lliures²⁷.

Les notícies que posseïm referides a vins i aiguardents (deixem de banda les referides a la companyia de Gibraltar) són aquestes:

- El 8 de novembre del 1699, Miquel Gassó, pagès d'Alforja, li reconegué un deute de 111 ll. i 16 s. per una olla de fer aiguardent²⁸.
- El 24 d'octubre del 1709, Úrsula Barberà, vídua del negociant Joan Barberà, li arrendà per un termini de quatre anys i 168 lliures, la fàbrica d'aiguardent que tenia a la partida de Porpres, del Territori de Tarragona²⁹.
- El 16 d'abril del 1711, el blanquer Josep Bofarull li vengué per 200 lliures un cup de fer vi que posseïa al carrer de la Font, de Reus³⁰.
- El 24 de maig del 1715, Miquel Marsal declarà deure-li 109 ll. i 5 s. per una partida d'aiguardent³¹.

Grases també tractà en la compra-venda d'animals com ara mules, rucs o cabres. Del 1696 al 1716 li hem localitzat la cessió d'un ramat de 121 cabres a Macià Barguello, pagès de Mont-roig del Camp, per 431 ll. i 10 s. i la realització d'un total de 29 operacions de venda d'animals de càrrega a veïns de Reus, Riudoms, Alforja, l'Aleixar, Vinyols, Cornudella, Vilaplana, la Febró, Porrera, Prades i la Mussara, que representen un moviment de diners de quasi tres milers de lliures³².

Que tingui relació amb el cànem, només tenim notícia d'una operació i és el reconeixement d'un deute de 115 ll., 2 s. i 6 d. per una partida de cànem que, el 19 d'octubre del 1707, li féu el corder Joan Vallès, de Reus³³.

El testimoni dels tractes amb fusta per a bótes ens els dóna el reconeixement de deute que, el 13 de juliol del 1700, li féu Josep Prats, boter de Reus, per una partida valorada en 480 lliures³⁴.

27. AHT. Man.-Not., 4667, f. 169.

28. AHT. Man.-Not., 4661, f. 1064 v.

29. AHT. Man.-Not., 4672, f. 582 v.

30. AHT. Man.-Not., 4674, f. 473.

31. AHT. Man.-Not., 4678, f. 367.

32. AHT. Mans.-Not., 4703, f. 88 v.; 4658, f. 39 v.; 4659, f. 50; 4622, f. 192; 4662, f. 719 v., 724 v., 834 v., 894; 4663, f. 398; 4664, f. 781, 813 v.; 6117, 419 v., 237 v.; 4665, f. 1313, 1324; 4666, f. 106; 4667, f. 585 v.; 4669, f. 160, 337 v., 398, 442 v., 618; 4675, f. 759 v., 1171 v.; 4578, f. 27, 230; 4679, f. 91 v., 293; 4685, f. 90.

33. AHT. Man.-Not., 4670, f. 453 v.

34. AHT. Man.-Not., 4662, f. 493.

Respecte dels cuiros tenim notícia de tres vendes efectuades l'any 1703 a Jaume Pellicer, de Porrera, i Joan Coreano i Pere Sans, de Reus, per un import total de 3.301 ll. i 9 s.³⁵.

Pel que fa als negocis marítims podem dir que el 9 d'agost del 1697 es despreguè en favor de Tomàs Brinyana, negociant de Barcelona de les parts que posseïa en les barques Mare de Déu dels Àngels, del patró Rafael Galba, de Blanes; Mare de Déu del Bon Viatge, Sant Josep i Sant Simó, del patró Joan Aimerich, de Mataró; Sant Josep i Sant Simó, del patró Joan Soler, de Mataró, i Mare de Déu del Carme, del patró Bernat Palau, de Blanes. L'operació li representà la recuperació del capital de 3.977 ll. i 10 s.³⁶. També sabem que, el 1697, era un dels parçoners del llondro Sant Josep, Sant Simó i Sant Bonaventura que patronejava Francesc Serra³⁷. Podem dir, per acabar, que el 17 de maig del 1698, prengué la setena part (167 ll. i 10 s.) del llondro Mare de Déu de la Mercè i Sant Bonaventura que patronejava Rafael Velades, de Blanes³⁸; el 15 d'agost del 1709 adquirí la vuitena part (95 ll.) del llondro Sant Josep i la Mare de Déu de Montserrat del patró Josep Puig, de Sitges³⁹, i el 5 de setembre del 1717 adquirí de Francesc Guigony, negociant de Marsella, diversos aparells d'una embarcació per 200 lliures⁴⁰.

L'única notícia que tenim relacionada amb el quitrà és de l'11 de gener del 1704 i correspon al compromís adquirit per Mn. Jaume Martí, beneficiat de l'hospital del coll de Balaguer, de liquidar un deute de 600 lliures mitjançant una partida de quitrà⁴¹.

Grases també traficava amb sucre. El maig del 1705 en subministrà una quantitat a Josep Borràs, pagès de Reus, per un import de 53 ll. i 8 s.⁴².

Finalment tenim el tabac. El 27 de gener del 1700, Josep Grases lliurà a Francesc Vila, de Manresa, tabac brasiler valorat en 393 ll. i 17 s.⁴³.

La pràctica dels negocis proporcionà a Josep Grases uns bons guanys que invertí majorment en l'increment del capital comercial, ja que s'hi

35. AHT. Man.-Not., 6117, f. 9, 237 v.; 4665, f. 654 v.

36. AHT. Man.-Not., 4659, f. 697.

37. AHT. Man.-Not., 4659, f. 832.

38. AHT. Man.-Not., 4660, f. 511 v.

39. AHT. Man.-Not., 4672, f. 522.

40. AHT. Man.-Not., 4679, f. 316.

41. AHT. Man.-Not., 4666, f. 75 v.

42. AHT. Man.-Not., 4667, f. 471 v.

43. AHT. Man.-Not., 4665, f. 678.

veia obligat si volia augmentar la seva activitat mercantil; això no l'impedí, però, esmerçar una part, encara que petita, en l'adquisició de censals i finques per tal d'assegurar-se una reserva per a fi de preveure les contingències negatives de la sort a què tot home de negocis estava exposat quan menys s'ho esperava.

En el cas dels censals poden afirmar que, entre 1696 i 1712, n'adquirí com a mínim 55, que li representaren un desembors de 6.284 lliures⁴⁴.

Sabem, pel que fa a les finques, que el 8 de juliol del 1694, comprà a Josep Aixemús, pagès de Reus, una vinya amb oliveres a la partida reusenca del Camarier per la qual pagà 165 lliures i que se'n desprenqué, per 150 lliures, el dia de Sant Silvestre del 1700⁴⁵; el 26 de febrer del 1700 aconseguí del notari Pere Brocà, de Reus, un jornal de terra a la partida del Torrent de la Vila pel preu de 190 lliures⁴⁶; una nova adquisició tingué lloc el 26 de novembre del 1711 i consistí en una casa al carrer de la Font per la qual pagà 600 lliures⁴⁷; l'any següent, es féu amb dues finques ja que, el 24 d'agost, aconseguí set jornals de terra erma a la partida del Bruguerot, del Territori de Tarragona, i el 6 de desembre aplegava un hort clos de tres jornals amb dues cases i un obrador de fer oli, al carrer de la Raseta i molt a prop dels murs de Reus, tot plegat per 5.392 lliures⁴⁸; l'any 1713, afegí altres dues finques al seu patrimoni (una vinya vella de quatre jornals a la partida de la Mitjana, i cinc jornals a la partida del Camí de Valls, del Territori de Tarragona) que li comportaren una despesa de 275 lliures⁴⁹; la darrera compra que li coneixem consistí en tres quartans de terra campa i vinya a la partida reusenca del Vilar pels quals pagà 85 lliures, el 30 de març del 1721⁵⁰. Tot plegat, un cop descomptada la fin-

44. AHT. Mans.-Nots., 4658, f. 275 v., 949; 4659, f. 100; 4660, f. 116 v.; 4661, f. 68 v., 302, 964; 6117, f. 59; 4665, f. 625 v., 951; 4666, f. 206 v., 215 v., 271 v., 278, 565 v., 1012 v., 1018 v., 1036 v., 1045, 1184 v., 1230, 1243, 1261 v.; 4667, f. 190, 200, 232 v., 261 v., 326, 359 v., 454 v., 70 v., 93 v., 133 v., 155 v., 579, 669, 684, 728 v., 791; 4669, f. 342 v.; 4670, f. 232 v., 437; 4672, f. 131 v.; 4674, f. 106 v., 304, 752 v., 914 v., 1306 v., 1316; 4673, f. 300; 4675, f. 293, 346, 458 v., 532 v., 1084, 1113 v., 1134, 1151; 4680, f. 75 v.

45. AHT. Man.-Not., 4656, f. 352; 4662, f. 24.

46. AHT. Man.-Not., 4662, f. 179.

47. AHT. Man.-Not., 4674, f. 1254.

48. AHT. Man.-Not., 4675, f. 896, 1224.

49. AHT. Man.-Not., 4676, 323 v., m 438.

50. AHT. Man.-Not., 4684, f. 215.

ca de la partida del Camarer, fa una inversió de 6.542 lliures que, afegides a les 6.284 dels censals, sumen 12.826 lliures⁵¹.

Del segon matrimoni de Josep Grases vingueren al món almenys dos fills: Teresa, batejada el 4 de setembre del 1692, i Gabriel; ambdós degueren morir infants⁵².

Josep Grases deixà aquest món el mes de maig del 1734 a Reus; la seva tercera muller el sobrevisqué fins al 1747⁵³.

FRANCESC GRASES I GRALLA⁵⁴

Francesc Grases i Gralla rebé les aigües baptismals el 5 d'octubre del 1658⁵⁵.

Els pares li feren cursar els estudis de dret i, un cop doctorat, s'instal·là a Barcelona on ja residia l'any 1693⁵⁶.

El 17 d'abril del 1694, establí capítols matrimonials davant el notari barceloní Josep Soldevila, amb M. Francesca Ribes i Soldevila (filla del Dr. Joan Ribes, ciutadà honrat i notari públic de Barcelona, i de M. Paula Soldevila), que li aportà un dot de 600 dobles, és a dir, 3.360 lliures⁵⁷. Val a dir que M. Francesca Ribes atorgà testament el 6 de febrer del 1751 i que morí l'any 1759⁵⁸.

Professionalment assolí els nomenaments d'advocat fiscal de Catalunya, el 1695, i oïdor de la Reial Audiència, el 1705⁵⁹.

Dins de la seva actuació pública cal remarcar l'autoria del llibre de teoria política «Epítome o compendi de les principals diferències entre les lleis generals de Cathalunya y los Capítols de Redrés, o Ordinacions del General d'Aquella» que fou imprès, el 24 d'abril del 1711, per l'estamper Rafael Figaró. Grases, en les cinquanta-dues pàgines

51. En el cadastre de Reus de l'any 1716, servat a l'AHCR, Josep Gras consta com a propietari de tres cases: una a la plaça de la Pescateria, l'altra al carrer de la Font on figura domiciliat, i la tercera al carrer de la Racona. Té, a més, un hort de tres jornals i mitja dotzena de peces que juntes donen una superfície de terra de 15,5 jornals.

52. PERE ANGUERA, *op. cit.*, p. 247. AHT. 4660, f. 298.

53. *Ibid.*, p. 247. AHT. Man.-Not., 4660, f. 298.

54. Els articles que tant la *Gran enciclopèdia catalana* (volum 8, p. 225s) com el *Diccionari d'Història de Catalunya* (p. 514) dediquen a Francesc Grases i Gralla i que signen Joan-Manuel Giral d'Arguer i Joaquim Albareda i Salvadó, respectivament, són confusionaris del tot ja que barregen els trets biogràfics dels dos germans Grases i Gralla amb el resultat d'oferir la biografia d'un personatge desconegut que no és ni l'un ni l'altre.

55. PERE ANGUERA, *op. cit.*, p. 249.

56. *Ibid.*, p. 249.

57. AHT. Man.-Not., 4659, f. 696.

58. AHT. Man.-Not., 4921, f. 73.

59. PERE ANGUERA, *op. cit.*, p. 250.

del llibre, sosté que les lleis catalanes, per a ser vàlides han de rebre, certament, el vist-i-plau de les Corts, però també el del rei; la posició clarament absolutista de l'obra no agradà ni al Consell de Cent ni a la Generalitat que la feren cremar i emprengueren una campanya en contra de l'autor, fins l'extrem d'aconseguir fer-lo destituir dels càrrecs que ocupava i així mateix la confiscació dels seus béns⁶⁰.

Tot i la desgràcia en què caigué, continuà exercint l'advocacia a Barcelona almenys fins a l'any 1727. Els anys trenta, traslladà la seva residència a Reus on certament ja hi era el maig del 1741 en què Ramon Mestres, batxiller en lleis, entrà a treballar en el seu bufet⁶¹.

Francesc Grases morí a Reus abans del 6 de febrer del 1751 ja que en aquesta data la seva esposa consta com a vídua, mentre que M. Francesca Ribes el sobrevisqué fins l'any 1759. Ambdós esposos foren soterrats al convent carmelità de Sant Joan⁶².

L'ENNOBLIMENT DELS GRASES

Josep i Francesc Grases aconseguiren, el 26 d'octubre del 1706, que el rei-arxiduc Carles III els concedís, en cap del seu pare, el privilegi de ciutadà honrat de Barcelona⁶³.

Josep, el 27 de març del 1707, atorgà poders al seu germà Francesc perquè registrés «lo privilegi de Ciutadà Honrat de Barcelona per la SC. y Real Magestat del Rey Nostre Señor Dn. Carlos Tercer (que Déu guardi) a favor del q. Josep Grases mon pare concedit, y per dit efecte prestar lo solit y acostumat jurament en mà y poder de qui tòquia y espèctia lo prestar». Francesc complí l'encàrrec amb promptitud i el privilegi restà registrat en el «Llibre verd» el 30 d'abril del 1707⁶⁴.

Als Grases, la ciutadania honrada els durà poc ja que Felip V declarà nuls i sense valor els privilegis atorgats pel rei-arxiduc, per això no ha de sobtar que a partir del 1714 deixin de ser citats com a ciutadans honrats.

Tot i que amb el triomf borbònic el privilegi de ciutadà honrat de Barcelona dels Grases quedà sense efecte, els membres del llinatge con-

60. *Ibid.*, p. 250.

61. AHT. Man.-Not., 4933, f. 458.

62. AHT. Man.-Not., 4921, f. 73.

63. Josep, en documents datats la segona quinzena del novembre d'aquell any, ja apareix citat com a ciutadà honrat.

64. AHT. Man.-Not., 4670, f. 169 v.

tinuaren considerant-se posseïdors de tal condició, com és el cas, per exemple, del Dr. Manuel Grases i Ribes, fill de Francesc Grases i Gralla, que així ho fa constar en el testament que redactà el 13 de juliol del 1776⁶⁵, o Francesc Grases i Sabater, fill del Dr. Josep Grases i Ribes que, l'any 1786, en el document de concessió de llicència al seu germà Manuel per contraure matrimoni, es fa dir ciutadà militar⁶⁶.

Potser la causa de l'atreviment de Manuel i Francesc Grases rau en l'existència d'una possible rehabilitació del privilegi ja que Manuel Grases i Sabater, fill de Josep Grases i Ribes, aconseguí, el 18 de maig del 1773, un reial despatx que ordenava al Reial Arxiu de la Corona d'Aragó l'expedició del certificat del privilegi de ciutadà honrat de Barcelona, que havia estat atorgat pel rei-arxiduc al seu besavi Josep Grases⁶⁷.

ELS FILLS DE FRANCESC GRASES I GRALLA

Francesc Grases i la seva esposa Francesca Ribes foren pares, com a mínim, de Gabriel, Josep, Manuel, Jaume i M. Teresa Grases i Ribes.

Gabriel Grases i Ribes

Nasqué a Reus i fou batejat el 7 de desembre del 1700⁶⁸. Seguí la carrera eclesiàstica i arribà a ser beneficiat de la prioral de Sant Pere⁶⁹. El 15 de setembre del 1757 encara era viu⁷⁰.

Josep Grases i Ribes

Degué néixer vers el 1708 ja que, el 9 de desembre del 1758, declarà tenir 50 anys d'edat⁷¹.

Doctor en ambdós drets, heretà el despatx i la clientela que el seu pare tenia a Reus⁷².

65. AHT. Man.-Not., 5091, f. 166.

66. AHT. Man.-Not., 5093, f. 238.

67. F. MORALES, «Privilegios nobiliarios del Principado de Cataluña. Dinastía de Borbón», *Hidalguía*, 135 (1976), p. 218.

68. PERE ANGUERA, *op. cit.*, p. 251.

69. AHT. Man.-Not., 4817, f. 304.

70. AHT. Man.-Not., 4817, f. 304.

71. AHT. Man.-Not., 4933, f. 458.

72. AHT. Man.-Not., 4933, f. 458.

Fou regidor degà de Reus els anys 1741 i 1745 i síndic procurador general el 1761 ⁷³.

Vivia al raval de la Raseta, fora dels murs de la vila ⁷⁴.

Atorgà testament el 21 de gener del 1771, però la seva mort no s'esdevingué fins una data que cal situar entre el novembre del 1776 i el febrer del 1779. Les seves despulles foren dipositades en la sepultura que els Grases posseïen a l'església conventual de Sant Joan, davant l'altar de Sant Joaquim i Santa Anna ⁷⁵.

La seva esposa, Clara Sabater, el sobrevisqué i morí en una data posterior al 19 de novembre del 1792 en què lliurà el seu testament al notari Genovès, de Reus ⁷⁶.

Manuel Grases i Ribes

El doctor en dret Manuel Grases i Ribes es casà dos cops: el primer amb Antònia Sabater i el segon amb Bernarda Nadal.

L'any 1757 anà a viure a una casa de la plaça de Sant Pere, davant de l'església prioral, on residí fins a la seva mort el febrer del 1784 ⁷⁷.

Fou secretari el 1760 i síndic procurador general de l'ajuntament de Reus els anys 1760, 1765 i 1770 ⁷⁸.

El 13 de juliol del 1776 redactà el seu testament que, dos dies més tard, lliurà al notari Genovès. Entre les seves disposicions destaca el soterrament a la prioral de Sant Pere i la donació de 200 lliures a cadascun dels fills i de 300 lliures a cadascuna de les filles del segon matrimoni ⁷⁹.

Jaume Grases i Ribes

Es dedicà als negocis, seguint la tradició del seu avi i oncle.

Contragué matrimoni amb Teresa Alegre i Carnicer, filla del botiguer reusenc Josep Alegre, la qual, en segones noces, es casà amb el botiguer reusenc Francesc Montoriol.

73. JOSEP MORELL, *op. cit.*, p. 196.

74. AHT. Man.-Not., 4985, f. 406.

75. AHT. Man.-Not., 4985, f. 406.

76. AHT. Man.-Not., 5094, f. 599.

77. AHT. Man.-Not., 4817, f. 312.

78. JOSEP MORELL, *op. cit.*, p. 196.

79. AHT. Man.-Not., 5091, f. 166.

Entre les seves activitats mercantils hem de destacar que gaudia de l'autorització de la venda del paper segellat a Reus⁸⁰, i que, el 22 d'agost del 1746, establí societat comercial amb Pau Pijoan, un dels més importants comerciants d'Altafulla, que li aportà un capital de 6.665 ll., 11 s., 14 d.⁸¹.

Jaume Grases atorgà testament el 25 de febrer del 1751; hi disposà que l'enterressin en la tomba de Sant Ramon, de l'església prioral. El juliol d'aquell any ja era mort⁸².

Entre les propietats que deixà en morir s'ha de mencionar una finca de vuit jornals al terme del Brugar que, el febrer del 1755, fou arrendada durant quatre anys al preu anyal de 55 ll. i 5 s.⁸³; una vinya de cinc jornals al mateix terme, arrendada, el 1755 i per espai de quatre anys, pel preu total de 61 lliures⁸⁴, i dues botigues a la plaça del Mercadal, en el baixos de la casa de M. Teresa Queri, que l'any 1758 foren arrendades per un termini de quatre anys i als preus totals de 180 i 320 lliures, respectivament⁸⁵.

ELS FILLS DE JOSEP GRASES I RIBES

Del matrimoni de Josep Grases i Ribes amb Clara Sabater nasqueren Francesc, Josep, Clara, Teresa i Manuel Grases i Sabater.

Francesc Grases i Sabater

Fou l'hereu dels seus pares i, l'any 1792, en l'operació de venda d'un solar a la zona de la Raseta, apareix citat com a pagès⁸⁶.

En la seva joventut causà un petit problema amb el seu parent Josep Cabrer i Aimerich en invertir en els negocis del comerciant Ramon Monter i Freixa, i sense la seva autorització, un capital de 19.000 lliures que aquell li havia confiat. El fet ocasionà un bon rebombori familiar que a la fi s'arranjà gràcies a la bona voluntat de Mon-

80. ACR = (Arxiu Comarcal de Reus) Llibres d'actes de Reus, 1741-49, f. 79 v.

81. AHT. Man.-Not., 4930, f. 49. Pel que fa a Pau Pijoan podeu veure SALVADOR-J. RO-VIRA, «Los comerciantes de Altafulla (segunda mitad del siglo XVIII)», *Estudios Altafullencs*, 2 (1978), p. 51-55.

82. AHT. Man.-Not., 4792, testament solt: 5926, f. 72.

83. AHT. Man.-Not., 4930, f. 228.

84. AHT. Man.-Not., 4930, f. 232.

85. AHT. Man.-Not., 4933, f. 259, 264.

86. AHT. Man.-Not., 4969, s/f.

ter el qual, davant les protestes de Josep Cabrer, optà per retornar el capital que li havia lliurat tot dient que ho feia perquè li havia arribat «notícia de què tot lo proposat a mí per lo mencionat Francisco Grases era una mera ficció y que si bé las expresadas dinou mil lliures eran pròpias del mencionat Sr. Josep Cabrer y Aymerich, però que éste no las havia entregadas al predit Francisco Grases, són nebot, ni donat lo menor consentiment per fer lo referit negoci»⁸⁷.

Josep Grases i Sabater

Josep, doctor en dret, estigué casat amb Maria Boronat, filla de Miquel Boronat, comerciant d'Alforja, i, pel que sembla, no tingué descendència.

Visqué en una casa del carrer del Vent, i professionalment fou advocat dels Reials Consells i administrador general del comtat de Prades⁸⁸.

Fou secretari de la corporació municipal reusenca els anys 1755 i 1765.

Atorgà testament, davant el notari Genovès, el 22 de setembre del 1784, disposant que fos enterrat a la sepultura familiar de l'altar de Sant Joaquim de l'església dels carmelites⁸⁹.

Clara Grases i Sabater

Es casà amb un Faduilhe, i del matrimoni nasqueren Lluís i M. Simona Faduilhe i Grases⁹⁰. El seu pare li donà, l'11 de gener del 1775, a ella i a la seva germana Teresa, un hort de tres jornals al paratge conegut com la Raseta del qual, el 28 d'agost del 1776 i d'acord amb la seva germana, vengué una superfície de 75 metres quadrats a Salvador de March per 1.333 ll., 6 s. i 8 d.⁹¹.

87. AHT. Man.-Not., 4942, f. 89.

88. AHT. Man.-Not., 5090, f. 449.

89. AHT. Man.-Not., 5091, f. 589.

90. AHT. Man.-Not., 5091, f. 589.

91. AHT. Man.-Not., 4951, f. 363.

Teresa Grases i Sabater

Vers l'any 1776 contragué matrimoni amb Antoni Fraga i Ravella, de Santa Coloma de Queralt, amb qui establí capítols el 19 de novembre d'aquell any⁹².

Manuel Grases i Sabater

És l'únic Grases que féu carrera militar, concretament dins l'Armada. L'any 1786 era capità de fragata i tinent de rei de la plaça de Roses. Es mullerà amb la barcelonina Ramona Saguí i Tarradellas, filla de Francesc Saguí i de Margarida Tarradellas⁹³.

ELS FILLS DE MANUEL GRASES I RIBES

Del primer matrimoni nasqueren Magdalena i Francesca Grases i Sabater i del segon Manuel, Magí, Benet, Teresa, Peregrina, Ramona i Bernarda Grases i Nadal.

Magdalena es maridà amb el Dr. Josep Arbó, de Falset, i Francesca establí capítols matrimonials, el 23 de febrer del 1767, amb Bertomeu Sech, negociant de Tortosa. Cadascuna d'elles rebé del pare un dot de 1.300 lliures⁹⁴.

Dels fills del segon matrimoni només podem dir que tots ells eren vius el 15 de juliol del 1776, data en què el seu pare atorga testament⁹⁵, i que Manuel, doctor en drets i hereu del seu pare, es casà amb M. Teresa Martí i Aixemús, filla del doctor en medicina Jaume Martí i Coll i de Rosa Aixemús, amb la qual establí capítols matrimonials el 27 de setembre del 1789⁹⁶. Aquest Grases fou síndic personer, regidor i síndic procurador de Reus els anys 1798, 1801-1804 i 1811-1814, respectivament⁹⁷.

92. AHT. Man.-Not., 5083, f. 668.

93. AHT. Man.-Not., 5093, f. 201.

94. AHT. Man.-Not., 4943, f. 52; 5091, f. 166.

95. AHT. Man.-Not., 5091, f. 166.

96. AHT. Man.-Not., 5096, f. 620.

97. JORDI TOUS, «Integrants i ideologia de l'Ajuntament de Reus a darreries de l'Antic Règim», *Penell*, 3 (1989), p. 158.

Del matrimoni de Jaume Grases amb Teresa Alegre nasqueren Josep i Maria Grases i Alegre.

Josep Grases i Alegre

Contragué matrimoni amb Paula Bofarull i Nolla, filla del negociant reusenc Pere Bofarull, amb la qual establí capítols matrimonials el 30 de gener del 1769⁹⁸; hom convingué que els Bofarull-Nolla pagarien a la filla un dot de 2.500 lliures⁹⁹.

Aquest Grases seguí les petjades del seu pare i es dedicà als negocis. Entre les persones amb qui sostingué relacions comercials hem de mencionar el negociant reusenc Sebastià Martí, i Durand, Morris i Cia.¹⁰⁰.

Posseïa una fàbrica d'aiguardent al raval de Monterols en els terrenys de la qual, l'any 1799, obrí «un pórtico, travesía o callejón»¹⁰¹.

Pel que fa al seu patrimoni sabem que amb Joan Querol, familiar del Sant Ofici, permutà una vinya de sis jornals i mig al terme del Brugar per una altra de sis jornals a la partida del Brugaret, del terme de Reus, la qual no restà gaire temps en les seves mans ja que, el 29 de juliol del 1780, la vengué a Miquel Nolla, pagès de Reus, per 1.500 lliures¹⁰²; el 18 de febrer del 1783, i per exonerar-se d'un censal de 825 lliures, vengué a Joan Martí, pagès de Reus, un solar al carrer de Sant Roc per 1.236 ll., 13 s. i 4 d.¹⁰³. El 6 de març del 1796 traspasà a Joan Boada i per 1.200 lliures, la propietat d'un solar al carrer de la Mare de Déu de Misericòrdia¹⁰⁴; el 5 d'octubre d'aquell any es desprengué a favor de Joan Martí d'un altre solar i per l'operació rebé 2.466 ll., 13 s. i 4 d.¹⁰⁵; un dia més tard lliurà a Pau Bruno un solar al carrer de la Palma a canvi de 1.150 lliures¹⁰⁶; el maig del 1799 vengué dos patis al carrer de la Mare de Déu de Misericòrdia que li repre-

98. AHT. Man.-Not., 4981, f. 364.

99. AHT. Man.-Not., 4945, f. 81.

100. AHT. Man.-Not., 4960, f. 296; 5134, f. 259.

101. AHT. Man.-Not., 5136, f. 25.

102. AHT. Man.-Not., 5086, f. 394; 5133, f. 324.

103. AHT. Man.-Not., 5143, f. 172.

104. AHT. Man.-Not., 5150, f. 63.

105. AHT. Man.-Not., 5150, f. 230.

106. AHT. Man.-Not., 5151, f. 239 v.

sentaren un ingrés de 2.654 ll., 6 s. i 8 d.¹⁰⁷. La darrera alienació que li coneixem es produí el 8 de juliol del 1799 i consistí en la cessió d'un solar al carrer de la Mare de Déu de Misericòrdia per 2.722 ll., 8 s. i 3 d.¹⁰⁸. Les vendes suara esmentades li representaren un ingrés de 12.930 ll., 1 s. i 7 d., que suposem degué invertir majorment en els seus negocis ja que, pel que fa a compres, només li sabem la d'un pati al carrer de Sant Roc, l'any 1785, en el qual invertí 51 lliures¹⁰⁹.

Josep Grases, dins la corporació municipal reusenca, ocupà els càrrecs de síndic personer, l'any 1798, i de sots-batlle en 1807, 1808 i 1814¹¹⁰.

Al matrimoni Grases-Bofarull els coneixem un fill —Jaume— i una filla —Tadea—. Respecte de Jaume, sabem que, el 9 de març del 1797, entrà d'aprenent, per tres anys, a casa de Josep Espinós, mestre teixidor de vels de Reus¹¹¹. De Tadea, podem dir que, el 1804, es casà amb el comerciant Francesc Puigdengoles i Tort, fill de Josep Puigdengolas, comerciant de Capellades, rebent dels seus pares un dot de 1.200 lliures¹¹².

Maria Grases i Alegre

Contragué matrimoni, abans de l'abril del 1770, amb l'argenter reusenc Miquel Arandes¹¹³. El 20 d'abril del 1787, rebé del seu germà 400 lliures que suposem devien formar part del seu dot¹¹⁴.

CLOENDA

Als Grases, pels seus orígens, els pertocava ocupar dins la societat reusenca setcentista un lloc similar al que tingueren els seus contemporanis els Bofarull, els March o els Miró, però les circumstàncies no els ho permeteren.

A la darrereria del segle XVII i començament del segle XVIII, els Grases estaven admirablement situats en la línia de sortida de la cursa per l'ex-

107. AHT. Man.-Not., 5152, f. 141, 148.

108. AHT. Man.-Not., 5152, f. 205.

109. AHT. Man.-Not., 5011, f. 12.

110. JORDI TOUS, *op. cit.*, p. 158.

111. AHT. Man.-Not., 5151, f. 67.

112. AHT. Man.-Not., 6169.

113. AHT. Man.-Not., 5077, f. 197 v.

114. AHT. Man.-Not., 5094, f. 172 v.

pansió econòmica i la promoció social que els burgesos reusencs més qualificats i actius estaven disposats a emprendre per aconseguir un lloc de predomini en el control de la zona d'influència de Reus i el seu mercat.

El que acabem de dir es demostra abastament confrontant la situació dels Grases amb la de les altres famílies reusenques de condició similar, com ara els Aixemús, els Bofarull, els Freixa, els March, els Miró, els Nicolau o els Sabater, totes elles d'extracció burgesa i finalment ennoblides.

Si comparem el potencial econòmic dels uns i dels altres, ens trobem que l'any 1694 el genearca Grases està en condicions de donar un pati i 1.680 lliures al seu fill fadristern Francesc a qui, d'altra banda, ja havia pagat les despeses de la seva carrera universitària; per contra, Pere Bofarull, el genearca de la família, l'any 1696 i en concepte de pagament de les llegítimes paternes, només va rebre un centenar de lliures i ell, al seu torn, solament estava en condicions de donar 500 lliures d'herència al seu fill cabaler Josep, el primer Bofarull ennoblit. Si parlem dels March, ens trobarem que Salvador March, el patriarca dels March, l'any 1702 i en el moment d'establir capítols matrimonials amb Maria Bellver, únicament disposava de 450 lliures (200 de les llegítimes paternes i 250 del dot de la seva esposa). Tenim, pel que fa als Miró, que Pau Miró i Clavaguera, el genearca de la família, l'any 1720, quan inicià la seva carrera com a botiguer i home de negocis, sols tenia les 300 lliures que li havien donat els seus pares, i si, finalment, tractem dels Nicolau, ens trobarem que, l'any 1702, només estaven en condicions de pagar dots de 290 lliures a la filla i d'un centenar al fill fadristern.

En un altre aspecte, hem vist com Josep Grases i Gralla, l'any 1687, estava en condicions d'aportar 4.276 lliures a la societat establerta amb Joan Compte, i com aquesta contribució s'havia elevat a 12.883 lliures al cap de dotze anys; sabem que, abans del 1704, havia adquirit la botiga d'Antoni Bori i que, el 1709, ja podia d'esmerçar 2.100 lliures en la «Companyia nova de Gibraltar», i també ens consta que invertí no menys de 17.265 lliures en la compra de parts de barques, censos i finques rústiques. Tot plegat ens fa considerar com a bona l'afirmació de Pierre Vilar quan diu que Josep Grases i Gralla, a la primera dècada del segle XVIII, era «un gran comerciant», i això en el moment en què la majoria dels caps de les altres famílies de la burgesia mercantil que, en el transcurs del Set-cents, esdevindrien l'oligarquia dirigent de Reus, encara estaven en les beceroles.

Al costat de Josep, la figura de Francesc Grases i Gralla no resulta pas menys rellevant ja que té diners (no oblidem que disposa de la llegítima que li donaren els pares i és l'usufructuari del considerable dot aportat per la seva esposa), ocupa càrrecs ben remunerats dins l'administració catalana de l'època i, com a advocat, gaudeix d'una molt bona clientela.

La cursa fulgurant dels Grases es veié tallada pel fet d'haver apostat significativament, en el conflicte dinàstic general per la successió del darrer Àustria, pel perdedor, és a dir, el rei-arxiduc Carles III, tot i que aleshores no ho semblava pas. Si hagués reeixit l'aposta per la causa austracista, els Grases, no obstant l'ensopegada de Francesc, s'haguessin pogut veure catapultats fins a cotes insospitades; però la cosa no anà així i la seva carrera restà truncada, i el seu testimoni fou agafat pels seus col·legues i convilatans —Bofarull, March, Miró, Nicolau, Sabater— que havien tingut l'encert o la sort de prendre partit per Felip V.

La descendència dels Grases i Gralla o més ben dit, la de Francesc Grases, restà condicionada per sempre més per la significació austracista dels seus avantpassats. Tanmateix, fou capaç de mantenir una posició benestant i destacada, tant en el món dels negocis com en el de l'advocacia de Reus, i alguns d'ells —Josep i Manuel Grases i Ribes, Josep Grases i Sabater, Manuel Grases i Nadal i Josep Grases i Alegre— aconseguiren, malgrat tot, fer carrera dins l'estructura del poder polític municipal reusenc.

ELS GRASES

